

Zrozumieć upadek systemu: kryzys i odbudowa społeczno-ekologicznych systemów przednowoczesnej Brandenburgii i Wielkopolski

Streszczenie popularnonaukowe

Dlaczego niektóre społeczeństwa odniosły sukces i przetrwały setki lat, a inne stały się przykładem upadku? Dlaczego Rzeczpospolita Obojga Narodów załamała się po okresie kryzysu, by nigdy nie powstać, podczas gdy państwo francuskie, także zróżnicowane kulturowo i przyrodniczo, i także przechodzące głęboki kryzysy w tym samym czasie co Rzeczpospolita, przetrwało okres turbulencji i z sukcesem przeszło proces nowoczesnej konsolidacji w XIX wieku?

Odpowiedź na to pytanie nie jest łatwa, ponieważ proces upadku państwa nie jest jednym kryzysem, ale wieloma równoczesnymi kryzysami, rozwijającymi się w różnym tempie i z różną ostrością. Nasz projekt badawczy musi w związku z tym przyjrzeć się zarówno czynnikom wewnętrznym (instytucje, zasoby kulturowe i materialne, stabilność polityczna), jak i zewnętrznym w stosunku do systemu państwowego – środowiskowym (klimat, epidemie) i międzynarodowym (wojny, rynki itp.). Dlatego właśnie do problemu podchodzimy holistycznie: demograficznie, ekonomicznie, klimatologicznie i ekologicznie. Zajmujemy się zmianami w zaludnieniu, działalności gospodarczej i presji człowieka na krajobraz, biorąc za przykład Brandenburgię i Wielkopolskę w okresie 1200-1800 CE. Porównanie dwóch różnych państw, katolickiego Królestwa Polskiego i protestanckiej Brandenburgii, jest kluczowe dla zrozumienia, dlaczego w jednym kryzys zakończył się odbudową, a w drugim całkowitą katastrofą i podbojem.

Interesują nas sytuacje, w których społeczeństwa przestają funkcjonować "obiektywnie", w oparciu o to, co jako historycy i przyrodnicy możemy „zmierzyć”, ale także wtedy, gdy nie funkcjonują sprawnie we własnych oczach, "subiektywnie". Co więcej, postrzegamy kryzys jako proces dynamiczny: składający się zarówno z mechanizmów go wywołujących, jak i podtrzymujących oraz uniemożliwiających odbudowę. Tym samym wykraczamy poza aktualny stan badań historycznych, które do tej pory koncentrowały się na prostych modelach kryzysu rozumianego jako totalna zapaść, prawie nigdy nie uwzględniając danych paleoklimatycznych i paleoekologicznych.

Współpraca polsko-niemiecka jest podstawą powodzenia naszego projektu. Strona polska wnosi głębokie doświadczenie w zakresie historii gospodarczej i demograficznej, podczas gdy strona niemiecka zapewnia unikalne doświadczenie w interdyscyplinarnej pracy w zakresie historii klimatu i środowiska, jak również nowoczesnej perspektywy nauk społecznych w zakresie kryzysów środowiskowych.